

F O A I E

pentru

minte, inimă si literatură.

№. 2.

Luni, 13. Ianuarie

1847.

А п т и - с к и а з л.

Адекъ о днорвнтьтъръ датъ звѣ ромѡнѣ,
каре воеще а не фаче скіаі саѣ словені.

„Inter mulierculas sciolus sibi et elo-
quens videbatur...“ S. Hieronymus
Epist. XXXII. ad Domnionem.*)

De кѡтева зилле чіркѡлеазъ ші пе ла
поі зн манъскіе пе о коалъ де хѡртіе,
ешіт дін пана звѣ ромѡнѣ; ашеа дар
дін пана звѣ фіѡ пердѣт ші ревеллѣ кон-
тра мѡтеі салле. Неферічітѣл ачеста се
дмпѣлпъ, се скрете а арѣта къ лімба
толдовенеаскъ — ел се теме а о пѣмі
лімбъ ромѡнѣ — аре мѡтѣ пе лімба
сарматъ; ші фіндкъ дн пререа ачестѣі
поѣ лѣчаефѣрѣ ал Дачіеі сарматіі сѡнт
словені, тот еі пѣміді ші скіді, ва
съ не спѣѣ къ лімба словенъ есте мѡ-
та лімбеі поастре! Дн оаменіі чеі тічі
де сѡфлетѣ, — дн капетеле челле днѣ-
сте, ачаестѣ батжокѣрѣ а фѣкѣт днтіпѣ-
рїтѣрѣ! Везі ашеа! Дѣпъ че стрїніі не
даѣ палме дн фадѣ, ла кѣмінѣл пѣрп-
тескъ, пентрѣкъ ромѡнї фінд фѡцїм де

словенїсмѣ, акѣт пѣ маі ліпсіеа алта, де-
кѣт ка ші зн ретѣчіт де ромѡнѣ сѣнт
стеатѣтѣл евлавїеі съ рїдїче кѡдїтѣл асѣ-
пра мѡтеі салле! Ші чїне есте ачест не-
ферїчіт? Дн манъскіе се зїче „цїос іс-
кѣлітѣл;“ дар дн ессемплареле че ам
вѣзѣт, пѣ е сѣнтднсемнат пѣтеле; прїп
зрмаре, нештїнд дакъ дн алтеле ва фї
пѣс пѣтеле, еѣ о сѣл ретакѣ. Сѣнт сїѣр
днсъ, къ чеі маі мѣдї ор сѣл вѣпоаскъ.

Отѣл ачеста с'а сперїат де сворѣл че
а лѣат кѣлтѣра лімбеі ромѡне, кареа дѣ-
пѣ кѣт зїче еллѣ, есте деплінітѣ дн
кѣрдїле „релїгіеі“ — вїне съ днсемпацї
дн кѣрдїле „релїгіеі“ поастре, ші аре а-
кѣт параграфїе атѣт де днвекїтѣ (praes-
criptio)! — Еллѣ се теме, — саѣ ворвїнд
адевѣрѣл се префаче къ се теме: „ка пѣ
кѣтѣва (сѣнт ворѣеле лѣї) „ка пѣ кѣтѣва
съ се латїнізеаскъ днпревнѣ къ кѣвїнтеле
ші днделлестѣ челлѣ латїнізат ал Dogme-
лор!“ Авзі ідеї днкѣркате: съ се латїні-
зеаскъ днделлестѣ челлѣ латїнізат! Ассе-
тенеа се сѣпѣрѣ пе ченсѣрѣ, къ сѡфере
дн тіпѣрїре кѣрдї къ кѣвїнте фортате дѣ-
пѣ гѣстѣл фїештекѣрѣі партїкѣларѣ. Ка
кѣнд лімбеі, челлѣі маі фѣрѣмос капѣ де
оперѣ ал мїндеі оменештї, іар пѣтѣ пѣне
чїнева шарїїні къ пѣтереа! Ка кѣнд п'ар

*) Ачесте кѣвїнте алле С. Іеронїмѣ сѣпѣ пе
ромѡнїе: „Днпре мѣтѣшелле і се прѣеа,
къ ар фї шїтѣтор шї вїне кѣвѣнтѣтор.“

ѳи штѣт де тоѳѣ, къ академіа дела Кръска, персекѳѣнд пе Таско пентрѣкъ нѣ скрѣа дѣпъ регѣлеле еѣ, а ретас де рѣсѣл оамепѣлор, іар мареле поетѣ а трѣзѳат. — Дар кѣвѣнтеле, дѣ каре омѣл ачеста се пѣлѣде де чепсѣрѣ, сѣнт іарѣ о пробѣ де дѣтѣнеката лѣи мѣнте, шѣ мерѣескѣ а ѳѣ репродѣсе: „Din ачѣаста нѣ есте кѣ дрептѣл а се сокотѣ о некѣвѣиѣдѣ, ка зѣ партѣкѣлар дѣпъ гѣстѣл сѣѣ сѣшѣ дѣкѣвѣаскѣ кѣвѣнте . . . шѣ чепсѣра сѣ ле сѣѳѳере дѣ тѣпѣрѣре“ шѣл. Нѣ vede вѣетѣл, кѣ ачесте доаѣ негатѣве зѣкѣ токѣмаѣ дѣн протѣвѣ де чѣеа че а кѣцетат елѣлѣ. — Пентрѣ термѣни де штѣиѣде не трѣмѣте лѣа лѣмѣва еленѣкъ, шѣ дѣпъ че дѣѳѣрѣ о шѣлѣдѣме де термѣни грѣчѣ прѣѣмѣдѣ маѣ дѣн тоате лѣмѣвеле, дѣкеѣе асѳѣел: „Дѣмпрезѣпъ кѣ тоате алте пепѣшѣрате кѣвѣнте грѣчѣештѣ дѣн тѣте штѣиѣде лѣатѣно-ѳерѣтѣано-ѳрандозѣте!“ Сѣнт сѣгѣр, кѣ нѣчѣ елѣлѣ сѣгѣр, нѣ есте дѣн сѣтаре де лѣа не сѣзѣне: че дѣсѣтѣнеазѣ ачест кѣнезѣсѣтѣ: „штѣиѣде лѣатѣно-ѳерѣтѣано-ѳрандозѣте;“ дар шѣ репосатѣл неологѣ Пралѣа ар рѣде ѳѣиѣдѣсе кѣ тѣлѣна де пѣлѣтѣе. —

Дѣнтрѣачѣеа нѣѣ ачѣ не пасѣ де неѣде пѣтѣе дѣсѣтѣпѣте, пе каре ле пѣтѣеште дѣн ѳавоарѣеа са, шѣ кѣ каре поате амѣѳѣи не оѣле чѣлѣе пѣштѣвѣтоаре; дар маѣ тѣлѣт де кѣлѣт де тоате не пасѣ де тѣнерѣмеа, кѣ рѣѣа елѣлѣ, ка зѣнеѣа че есте шѣ сѣнт тѣлѣнѣме лѣи, поате сѣѣ дѣпѣлтѣаскѣ перѣкѣлѣосѣл венѣиѣлѣ. Ачѣастѣ тѣнерѣмеа нѣ есте а лѣи: еа есте а патрѣеѣ, — ва есте а рѣмѣлѣнѣеѣ дѣнтрѣѣдѣ; ачѣаста поартѣ вѣѣторѣл пострѣ дѣн сѣне. Пе ачѣаста сѣнтѣем дѣторѣи тоѳѣ рѣмѣлѣнѣи а о ѳѣрѣи де лѣпѣчѣосѣл венѣи шѣ а о да вѣѣторѣлѣи кѣратѣ ка арѣѣнтѣл. Дѣчѣ

пентрѣ тѣнерѣмеа ачѣаста тѣѣам прѣпѣс еѣ а рѣне пѣлѣнѣа штѣиѣдеѣ, сѣнт каре се аскѣнде ачѣеа пепорѣчѣтѣ дѣсѣртѣчѣне. Нѣ маѣ зѣна те сѣпѣрѣ, шѣ ачѣаста е, кѣ ам сѣл ворѣескѣ де о матерѣе ѳоарте дѣсѣтѣпѣтѣоаре, дѣн мѣжлѣкѣл дѣнѳѣрѣнтѣчѣиѣлор. че се кѣвѣиѣлѣ абѣтѣтѣлѣи дѣн калѣеа аде-вѣрѣлѣи, — зѣнѣи абѣтѣт кѣ кѣцетѣ мѣн-чѣнос.

Вѣетѣл ом се акѣадѣ пѣмаѣ декѣт де колонѣе рѣмане адрѣсе дѣн Дѣчѣа. — Дѣпъ че ворѣеште кѣ зѣн сѣтѣдѣшѣ вѣдерат де а дѣмпѣѣѣна пѣтѣерѣл ачѣеллор колонѣи пѣ-дѣндрѣлѣндѣсе а лѣса нѣчѣи тѣкар шеапте, апоѣ пѣне пѣтѣерѣл Дѣчѣлор де атѣлчѣи лѣа трѣѣ мѣлѣоане, сокѣтеалѣ че о ѳачѣе дѣпъ пѣтѣерѣл де трѣѣ сѣтѣе мѣи солѣдѣдѣ, кѣ карѣи ар ѳѣи венѣт Траѣанѣл дѣн Дѣчѣа, шѣ зѣче, кѣ шеасѣл колонѣи рѣмане нѣ потѣ ѳѣи сокѣтѣе декѣт а мѣѣа партѣе де лѣтѣнѣи дѣнтрѣе Дѣчѣи; прѣн зѣрѣаре кѣ „шеасѣл тѣлѣргѣрѣ орѣ сѣте“ де шеасѣл колонѣи рѣмане дѣн кѣрсѣл де 170 анѣи пѣлѣпъ лѣа Аврѣлѣанѣл, — кѣлѣнд сѣѣл трѣкѣт дѣнпоѣ пѣсте Дѣлѣн-ре, — нѣ аѣ пѣтѣт стѣрѣде де тот лѣмѣва Дѣчѣлор, дѣкѣлѣт сѣ се поатѣл зѣче кѣ лѣмѣва Дѣчѣлор, че аѣ ретас дѣн Дѣчѣа ар ѳѣи де орѣѣѣне лѣтѣнѣлѣ. —

Аѣчѣи дѣн пѣлѣѣне кѣвѣнте ам рѣстрѣнѣс ачѣеа че ел зѣче дѣнтрѣо марѣ тѣлѣдѣме де ворѣе ѳѣрѣл нѣчѣи зѣн ѳѣрѣлѣ. — Сѣѣи зѣчѣи лѣи акѣлѣт, кѣ поѣи нѣ неам дѣспѣтат нѣчѣи одаѣтѣл, дакѣл лѣмѣва дакѣл есте де орѣѣѣне лѣтѣнѣлѣ сѣѣл ва, чѣи дѣспѣта а ѳѣст тотѣеаѣна дѣспрѣ лѣмѣва рѣмѣлѣпъ дѣн Дѣчѣа? Сѣѣи сѣлѣи, кѣ пѣтѣмѣнд елѣлѣ пе лѣмѣва рѣмѣлѣпъ лѣмѣва Дѣчѣлор, карѣи аѣ ретас дѣпъ Аврѣлѣанѣл аѣчѣи, каде дѣн ачѣеа грѣшеалѣлѣ лѣѣѣкѣл, каре о пѣтѣескѣл рѣтѣѣѣо прѣнѣѣпѣиѣи, кѣлѣнд адекѣл ѣаѣ

de temeieș a ceea ce s'ar kăde mai dntieș
 съ арѣді къ квінте, — съ deverentі?
 Țuțadar; елѣ нѣ ва съ те диделлеагъ.
 Dar ce vede, къ елѣ есте дп аѣа пѣре-
 ре, къ лимва каре се кіамъ аствзі ромѣ-
 нъ есте кіар аѣаа а даѣилор саѣ сарма-
 ділор — дѣпъ кѣм крѣде; — дпсъ нічі
 де аѣааста нѣ ештї сігѣр: пѣтрѣкъ нѣ-
 маї декѣт дші контразіѣе, ворѣнд нѣмаї
 де квінте даѣе пѣстрате дп лимва ро-
 маѣнъ, саѣ — фїндкъ се фѣренте а о
 нѣмі ромѣнъ — дп лимва молдовенеа-
 скъ! Съ лѣсъм, къ тоате кѣте ле пре-
 сѣпѣне деспре нѣмѣрѣл Даѣилор, шї ал
 арматеї лѣї Траїанѣ, сѣнт тот фортѣреде
 клѣдїте не зѣврѣ; dar кѣнд елѣ дїп ѣе-
 ште квінте, не каре нѣмаї ле прѣсѣп-
 пѣне а фї даѣе, квінте ѣе се гѣсескъ дп
 лимва ромѣнъ, — вреа съ дѣкъ довадъ
 къ лимва даѣилор рѣмашї дп Даѣїа, адекъ
 а поастрѣ, нѣ поате фї де оріѣїне латїнъ,
 атѣнчі кѣм те маї поді дїспѣта къ елѣ?
 Ține maї поате гѣсі фїрѣл ідеїлор лѣї?
 „Dovadъ авем“ — зіѣе елѣ — „dovadъ
 авем квінтеле молдовенештї, векі але
 Даѣилор: стежар, пѣдѣре, дѣмѣравъ, хе-
 лештеѣ, кѣраре, грѣескъ, прївескъ, нїме-
 рескъ шї алтеле.“ Каре дїа шоптїт, къ
 негрешїт аѣесте квінте сѣнт даѣе, орі
 сармате, орі скїте? Тѣ не ѣеографѣл Вї-
 sching нѣ лѣї възѣт; дп елѣ нї се паре,
 къ am dat шї еѣ пѣсте стежар шї алтеле
 де аѣесте, сокотїте де квінте даѣе; dar
 лѣї пѣтеаї дпсѣдї аї пѣне тот аѣелле дп-
 трѣвѣчїзнї, не каре дїї леам пѣс еѣ. Апої
 съ лѣсъм къ сігѣрѣ форма ѣеллор треї
 верѣї дїп зрѣмъ, дп ескѣ, о фортѣ а лим-
 велор ѣелтїѣе, — о фортѣ кіар а лимѣї
 latine (frigesco, calesco, mucesco, teresco,

etc.), о фортѣ шї а лимѣї italiene, —
 дї-ар фї пѣтѣт deskide okї*), ка съ везі
 къ верѣї аѣеїа, fie dїn opї ѣе лимѣъ, еї
 сѣнт ромѣнїді де зп попѣл романѣ: dar
 кѣм пѣтѣшї пѣне кѣвѣнтѣл кѣраре дп-
 тре квінтеле ѣе претїnzї а фї даѣе орі
 сармате? N'аї възѣт къ кѣраре есте зп
 dїmїnștvїvș дела калле, шї къ аѣестѣ кѣ-
 вѣнт есте шї дп ѣеллеламте лимѣе ро-
 mane: ла italienї carrera шї carriera, ла
 francezї carriere etc., — тот къ аѣеа дп-
 сѣмпаре дп фїїндѣ, де зп локѣ не каре
 мерѣї, фѣцї, аллерѣї, дпайнтезї? Dar
 аѣест мїнѣнат арѣмѣнт, се дпкеїе дп
 квінтеле зрѣмѣтоаре, каре зрѣеазъ дп
 манѣскрісѣ нѣмаї декѣт дѣпъ претїнѣеле
 квінте даѣе: „Шї къ лимва молдовенеа-
 скъ аѣ фост де оріѣїн сарматѣ саѣ сла-
 вопъ, шї къ славонї сѣнт сармадї тотїї
 нѣмїді — шї скїді, dovedеште кѣвѣнтѣл
 слав дела славъ (грѣѣѣе докса), ѣе дп
 лимва сарматѣ саѣ скїтїкъ дпсѣмна слава
 predominantї, ѣе пѣрта пре пѣмѣнт (нѣ
 шї дп ѣерѣ?) глоателе poroadelor скїте
 дп веакѣрїле аѣелле.“ De mїнѣне! Аѣеа
 dar аѣеа ѣе аѣ кѣзтат історїчїї ѣеї марї
 дп тоатѣ вїаѣа лор, асѣдѣнд, скоточїнд
 дѣпъ ісвоаре шї дпгїдїнд ла пѣлѣере прїп

*) Четїторѣл съ їерте аѣеастѣ еспресїе, не каре
 пѣкътосѣл аѣеста шї о а dat дпсѣнїї. Манѣ-
 скрісѣл сѣѣ се дпкеїе къ квінтеле аѣесте:
 „Аѣеастѣ кѣлѣѣере — — — скоасѣ dїnтр'о
 вошкъ де тот нѣїнѣїнїтѣ.“ Елѣ а сокотїт,
 къ зіѣе о rarїtate де ѣелле маї пѣлѣѣте, шї
 п'а възѣт де сеамъ, къ алтѣл нѣл пѣтеа
 ватѣокорї маї вїне декѣм с'а ватѣокорїт елѣ,
 нѣmїndșvїvș канѣл о вошкъ де тот нѣїнѣїнїтѣ.
 Тот асѣменѣа пѣрере am авѣт шї еѣ де о-
 nїnїа лѣї; dar m'аnt фї сїт съ ї-о зікѣ.

бібліотечі, — ачеллѣ фертекат ши фер-
тѣкѣтор кѣвѣнт слав, каре deodatъ не
спѣне: Чіне сѣнт ромѣніі, чіне дачіі, сар-
маціі, скітіі, словеніі? — с'а дескоперіт
днтр'о „бошкѣ пѣіпцінітѣ“ а зпѣі . . . !
Іака вѣтрѣнѣл nodѣ ал лѣі Гордіѣ десле-
гат нѣмаі днтр'ѣн кѣвѣнт! Пѣкат de рѣ-
посаціі Schlözer ши Surowiecki, ши de D.
Schafarik бібліотекарѣл дѣла Прага, каріі
аѣ скріс томѣріі тѣлте деспре словеніі;
пѣкат кѣ нѣ афласерѣ де нова Агатап-
гел, ка сѣ вѣѣ сѣ і се дикіне. Bededі
знде дѣче орѣіа не оамені! Еллѣ нѣмаі
днтр'ѣн кѣвѣнт слав, — каре днсѣ de
кѣтре чеі веки нѣ с'а дат нічі дачілор, нічі
сармацілор, нічі скітілор: пентрѣкѣ нѣ ера
кѣпоскѣт, ши кѣнд с'а івіт дн сѣта а VI.
дѣпѣ Xc. нѣ с'а івіт ка слав, чі ка склав,
склавін, склавен, — ши атѣнчі сармаціі нѣ-
маі ераѣ не пѣмѣнт, — еллѣ зікѣ днтр'ѣн
сіпѣр кѣвѣнт пріптр'ѣн астѣел de салто
портале, фаче атѣте дикейетѣріі; іар дн
кѣвѣнтѣл ромѣнѣ, не каре дачіі ка не
пѣтеле челлора че іаѣ сѣптѣжѣгат нѣ ши
л'ар фі днѣт, — нѣі dede дн гѣнд сѣ
се дѣкѣ не зп дрѣтм фѣрте овлѣ ши скѣрт
ла оріцінеа поастрѣ романѣ! —

Дѣпѣ кѣт ам зіс, еллѣ се апѣкѣ de
колонііле addѣсе de Траіанѣ, неврѣнд а
шті, кѣ ши дѣпѣ Траіанѣ с'аѣ маі addѣс
аічі колоніі. Дар чеѣа че вате ла окі, есте
кѣ еллѣ крѣде de сіпѣр, кѣ колонііле ро-
мане addѣсе аічі н'аѣ трекѣт несте нѣтѣ-
рѣл de 7; ва кѣ ар фі фост нѣмаі 6. —
Еѣ л'анш днтрева: de знде штіе еллѣ кѣте
колоніі аѣ addѣс romanіі аічі? Каре дн-
тре скрііторіі а днсемнат нѣтерѣл лор? —
Дакѣ тѣна лѣі Траіанѣ, карѣа а пѣртат
арта кѣ атѣта вѣрѣдїе, ар фі пѣртат ши

кондеіѣл кѣ ачѣѣаші дндетѣпѣтате, ка
Чесар ассѣпра Галлілор: атѣнчі поате, —
нѣмаі поате кѣ ам кѣноаште нѣтерѣл ко-
лоніілор; саѣ дакѣ чѣеллѣ пѣдїіѣ коммен-
тареле скрісе кіар de тѣна лѣі Траіанѣ,
ар фі devenіт пѣпѣ ла ноі: атѣнчі ам авѣ
негрешіт пѣлѣт лѣміпѣ. Орі дакѣ Тачітѣ
ші-ар фі пѣтѣт днплініі кѣвѣнтѣл че ні'л
дѣ*) кѣ ва скріе dōmnia лѣі Траіанѣ: а-
тѣнчі н'ам фі ноі дн історіа Дачіеі маі
пѣдїіѣ феріціді, декѣт сѣнт Церманіі, кѣ
чеѣа че а лѣсат ачѣст mare історік деспре
дѣпшіі. **) Дар дн комментареле лѣі
Траіанѣ н'авем маі німік, — маі нѣмаі
штїре кѣ аѣ фост скрісе; іар de Тачітѣ
нѣ есте нічі о зрѣтѣ кѣ ар фі скріс віада
лѣі Траіанѣ. Dn Dіone Cassіѣ авем de-
спре Траіанѣ нѣмаі фрѣнтѣре; чеімалді
тоді сѣнт фоарте скѣрці. Іар скрііторѣ,
каре се нѣтере дн адіне колонііле roma-
не, нѣ есте вічі зпѣл дн чеі веки. De зп-
де штїт ноі дарѣ, сѣ ворѣім de кѣтаре
ші кѣтаре колоніе? Dn ачѣі скрііторіі, ка-
ріі дн днтѣтпларе, нѣмаі дн днтѣтпларе
аѣ нѣміт зпа орі маі тѣлте дн ачелле ко-
лоніі, дѣпѣ кѣт череѣ лѣкѣрѣл деспре каре
скріеаѣ, ши апоі дн піетреле не каре с'а
гѣсіт кѣте о колоніе кѣ нѣтеле еі. Пріп
зрѣтаре нічі зп ом кѣ крееріі сѣпѣтошіі нѣ
ва кѣтеза а рѣтѣпзі нѣтѣрѣл колоніілор.

*) „Quod sі vita suppeditet, principatum D.
Nervae, et imperium Traiani, uberiorem se-
curioremque materiam senectuti seposui, rara
temporum felicitate, ubi sentire quae velis,
et quae sentias dicere licet.“ Tacit. Hist. I.
I. Cap. 1.

**) Tacitus „de situ, moribus et populis Germa-
niae.“

дъпъче чеї веки пѣ ле-аѣ пѣтърат ши дъ-
пъче астъзи пічі зп тѣритор пѣ ле маї
поате пѣтѣра пе тоате.

Дар авѣнд чїнева о дреаптъ idee істо-
рікъ деспре сістема де колонїї, — деспре
патѣра ши леціле лор (ius Coloniaгum) ла
романї, дп тоате періоаделе еї: адекъ
сѣнт реці, дп репѣблікъ, сѣнт Чесар кѣнд
тоатѣ Італїа — атѣнчі романїтъ — а къ-
пѣтат дрептъл четѣдѣніеї romane, апої
маї дпкоаче сѣнт дппѣраці; авѣнд асе-
менеа дреаптъ idee де тѣнічіпісрїле ро-
mane (ius municipiorum) къ тоате скїмвѣ-
чївнїле ла каре аѣ фост сѣппѣсе дп де
кѣрѣл історїеї romane, пѣлѣ сѣнт дппѣ-
раці кѣнд Італїа, Спанїа ши Галлїа ераѣ
romanїте; жѣдекѣнд апої къ романїї дп
Dacia аѣ дптемеїат варїера лор дп кон-
тра варварїлор дїн ресѣрїтъл Европѣї, ши
къ дп рѣнеле четѣдїлор се гѣсескѣ пѣ
пѣмаї зрме де колонїї чї ши де тѣнічі-
пісрї: кѣпоскѣнд тоате ачесте ши аппле-
кѣндѣле ла Dacia, фѣрѣ пічі о тѣртѣріе
історїкъ, пѣмаї дѣпѣ датїнеле romane ши
дѣпѣ дппрецізѣрѣрї пе пѣтем форма о
idee деспре тѣлдімеа romanїлор addѣшї
аїчі.

(Ва зрма.)

К а л е н д а р ѣ л .

Дп Алманахѣл де дпвѣдѣтѣрѣ ши
петречере пе а. 1847 Іашї, чїтїм зрмѣто-
рїѣл артїкол, кѣрѣї асемеенеѣ щїм віне къ
ашепта тѣлді дїн чїтїторїї фѣїеї пѣстрѣ.

„Потѣ зїче къ пімік есте пѣптрѣ ом
маї де лѣат дп вѣгаре де сеатѣ ши маї
де преѣвїт дѣкѣт тїмпѣл. Дп ел с'аѣ

креат лѣтеа, дп ел есістѣ траїѣл еї ши
ал пострѣ, дела вѣпа лѣї дптревѣїре про-
він тоате резѣлтателе фолосїтоаре, зп мо-
мент перѣѣт дїн vedere де тѣлте орї аѣ
трас дѣпѣ сіне перѣдереа фортѣнеї, а фѣрї-
чїреї, ва кіар а віедеї атѣт а зпїї ом кът
ши а статѣрїлор дптреці. Ла асемеене пре-
кѣтпѣнїре ши іnteres че поартѣ дп сіне
тїмпѣл, прївїнд векиї міто-фїлософї, л'аѣ
пѣміт пѣрїнтеле зѣлор ши ал фѣпѣтѣреї.
Пре тїмп дпделегѣнд скрїптѣра дп пѣ-
теме дпчепѣт, зїкѣнд: Дптрѣ дпчепѣт
аѣ фѣкѣт Dzeѣ черѣл ши пѣтѣпѣтѣл, ши
еарѣ дптрѣ ачест дпчепѣт аѣ фост кѣ-
вѣтѣл мїндеї дѣтпезеѣщї прїп кареле то-
те с'аѣ фѣкѣт. Спре кѣпоашѣреа ши аплі-
кареа тїмпѣлѣї дп іnteresеле поастрѣ пе
сервѣще календарїѣл.

Че есте календарїѣл?

Дппѣрѣдїреа тїмпѣлѣї дп апї, лѣпї,
септѣтѣнї ши зїле, се жїатѣ календарїѣл.
Кѣвѣпѣтѣл календарїѣл віне дела латїнѣл са-
lendarae ши ачеста дела елїпѣл κάλει κημα
саѣ стрїѣ, пѣптрѣ-къ дп лїпса зпѣї асе-
тїне кѣрѣї, преѣтп есте календарїѣл де
астѣзї, дп каре поате vedé фїе чїне кѣнд
е зїоа дптѣїа а зпѣї лѣпї, къ алт кѣвѣпѣт
кѣнд се дпчепеа лѣпа, ла Romani, дп а-
дїзпѣл зїлеї дптѣеа, зп преот се сѣїа пе
зп тѣрп лѣпгѣ каса де фѣат фѣкѣтѣ де
Romѣлѣс, кареа се пѣтеа: Кѣрїа калавра,
ши стрїга: κάλει „Мѣпе е зїоа дптѣеа а
кѣтѣреї лѣпї.“ Дїптре четеле преодїлор
че авеа романїї, понтїфїчілор ера дпкре-
дїпѣатѣ регѣлареа кѣрѣлѣї апїлор адекъ
а календарїѣлѣї.

Пѣсторїї де пе шесѣл Еѣфратѣлѣї ш
а Нілѣлѣї аѣ фост чїї дптѣї астрѣномї, ш

прии зрмаре регулаторі аї тимпълві ші аї апълві. Търпъл Вавілонълві саѣ търпъл лві Бавел, ал соарелві, есте чеа таї веке стелоскопіе (обсервътоаре де стеле,) ші о-веліскъріле Еціптълві челе таї веки орніче де соаре, къ а кърора змъръ се аръта не ви черк днсетнат дн църъл лор осевітеле стадіі а ле зілеї, пѣміте оаре, дела ръсърітъл сѳрелві пълъ ла апъс, де unde аѣ ръмас сорпкъл (орпкъл де сѳре) ла пої пълъ астъзі.

Бавілоненіі, еціптеніі, феніченіі, гречіі ші дн зрмъ romanіі стътъръ регулаторіі періодълві апъал, адекъ а днзвѳцъръріі соарелві. Нѣмідіі калкъла таї днтъі 12 1/2 лъміне саѣ ротірі а ле лънеї дн църъл пълъптълві, дн кърелъ зпѳі ап, іі дїстрі-вѳіръ таї днтъі аѳл пречедътор дн 12 пърді пѣміте лънї саѣ теже, ші не чел зрмътор дн 13, пентръ а іотра дн калкъладіе ші жъмътъдїле де лъпъ.

Солоп лецівіторівл Атенеї ла 639, д. де Хс. възънд лїпса че зрмъ днтрън ап соларїв, дн казва тежелор лънаре, леаѣ ре-гулат де 29 1/2 зіле, ші пентръ а се пѣтѣ калкъла къ аквратедъ апъл, канонїзъ ка шесе лънї съ фїе де 29 ші шесе де 30 зіле. Къ тоате ачесте челе 12 лънї дн аша мод регулате де Солоп, депотрївї-дѳсе акврат къ апъл соларъ, зрмъ ші дѳ-пъ ачеїа копѳѳеїе.

Дечї Meton математїквл атенїан ла 432 днante де Хс. (27. Іюліе) калкълъ къ дн кърс де 19 ані лъмініле днзвѳцърънд ажънг де стаѣ дн реладїа лор кър-тръ кърелъ апълві соларїв тот дн ачелаш пѣнт, де unde аѣ пѳрчес, адекъ пащереа лъмінеї віне тот дн ачелашї зі а лънеї, дн каре с'аѣ фост пѣскѳт къ 19 ані таї пante.

Ъп асете не period се пѣмі чїкълъ лънеї пре кареле Атенеї ла 433 ані д. де Хс. лааѣ скрїс не о тавлъ де мармъръ къ лі-терїле де авр, пѣмїндъл пѣмеръл аврїт. Meton advse дн Егіпет ші дн Халдеа пе-ріодъл ачеста, копъс дн 19 ані соларї кърїнзеторї де 19 ані лънарї ші 7 лънї днтрекълате.

Пре кѳт е де невое съ аплїче отъл тимпъл ші ал знеї зі-ноптїмі ші ал дн-трегълві сеѣ кърс де віадъ дн лъкрърі фо-лосїтоаре, аша кѳм vedem къ пълъствїто-рївл Dsmnezeѣ аѣ пѣс стелеле, лъна ші соареле дн фертамент ка къ ал лор кърс регулат ресърїнд ші апъїнд дн орїзон, ка съ'л лъмінеаже ші съ днформеже зімеле ші апо-тімърїле і къ а лор кълдъръ ші операдіі метеорїче ле менї съ копѳѳнтъ-еаскъ ла продъчереа пълъптълві; пре а-тъта аѣ фост де невое съ се регулезе тім-пъл дѳпре кърелъ корпърїлор (тръпърїлор) чередї, де каре се атъръл сѳера пълъп-тълві, пре каре локвїм пої, ка съ іудїе отъл дн че moment се аѳл ші че ар тре-взі съ факъ. Спре асете не тимпо-регуларе нї сервеще календаръл ші орпкъл.

Zіoa ші поаптеа іаѣ днфъдошат отълві челе таї днтъїе тимпо-търърі; с'аѣ фѳкѳт сеаръ ші с'аѣ фѳкѳт дїмінеадъ, зїоа днтъїе, зіче скрїптъра ла картае фачереї.

Лъна, пре кареа креаторївл о аѣ пѣс спре лъмінареа попѳеї къ але сале фазе (префачерї дн дїскъл еї) дела пащереа лъмінеї пълъ ла піскареаї ші істовїреа спѳт-днпърдігъ кѳте дн 7 зі-ноптїмі дѳ-пре челе 4 фѳеде але еї, адїкъ 1. Пѳтра-рївл днтъїв ал пащерїі, 2. Ал пїлполвоїеї, 3. Ал піскърїеї, і ал 4. Ал істовїреї, аѣ пѳ-тѳт дндѳче пре от ла калкълва септъмъ-

неї ші ал лъней саѣ мензеі. *) Апоі кърса соарелѣі prin челе 4 апо-тімпърі, пѣміте: тоампъ, еарпъ, прімпъваръ ші варъ, дичепънд дела зп пѣнт: а) дѣпре зпії ал тѣмпнеі адекъ ал еквінопціеі де тоампъ, б) алдіі ал ернеі адікъ ал солстідіеі де еарпъ, в) алдіі ал прімпъвереі адекъ ал еквінопціеі де прімпъваръ, д) алдіі ал вереі дела солстідіа де варъ, ші віінд еаръші ла ачала, аѣ пѣтѣт дндъне пре ом ла афлареа челеі маі маі тімпо-тѣсърі, каре есте апѣл. Апѣл даръ есте сѣта зіноптімілор, дп кареле соареле дикѣпціѣръ фѣкънд кърса сеѣ дичепѣт дела зп пѣнт ші ажъгънд кѣ феліѣрїтеле саме тімпетѣді еаръ ла ачелаші прекъм ла ідеаа сѣнт-дмпърціреі тімпо-тѣсъреі челеі маі мічі, каре есте зіоа, с'аѣ пѣндъсе сѣреа соарелѣі дела ал сеѣ рѣсърїт дп орїзон ші коворїреа са пѣпъ ла апѣпере, дикѣт vedem дмпърціреа зїлеі днтре попор пѣпъ асѣзіі дп зрѣторїзл mod.

а) Ресърїреа (соаре-ресаре).

б) Пръзешорѣл кѣнд е соареле де треі лъчі.

в) Пръзѣл кѣнд стѣ соареле дп крѣче ла атеазъ-зі.

д) Померїда (kindia), кѣнд е тімп де тоакъ.

е) Апѣсѣл (соаре-апѣне).

Еаръ поаптеа о дмпарт.

а) Дп амѣргѣл.

б) Дп а треїа віглъ (стражъ) пе ла вѣлкате дпайнтеа кѣпѣторїлор.

в) Ла кѣпѣторї сеаѣ мїез де нѣпте.

д) Ла тѣпекате.

е) Дп зорї де зі: кѣнд се дпгъпъ зїоа кѣ поаптеа, сеаѣ кѣнд се змезеце де зїѣт.

Ла 331 апї дпайнте де Хрїстос, дѣпъ 102 дп зрѣма лѣі Мегон, математїкѣл Калїпѣс аѣ обсерват кѣ періодѣл де 19 апї трече песте кърса солар кѣ 6 оаре.

Романїі сѣнт ачеі карїі аѣ прелѣкрат маі тѣлт календарїзл. Ромѣлѣс аѣ формат зп ап де 10 лѣві, дпн каре патрѣ Мартїе, Маї, Квінтїл ші Октомвріе; аваа 31 зїле, еаръ челеламте Април, Іюніе, Сестїл, Септемвріе, Декемвріе пѣмаї 30 де зїле. Вѣзънд кѣ дѣпъ асемеѣ дмпърціре пѣесе дп капет апѣл солар аѣ маі адаос пре лъпгъ ачесте лѣні атѣте зїле кѣте ажѣпѣеа спре дндеплініреа апѣлѣі, адекъ пѣпъ кѣнд кѣлка соареле дп пѣпѣл ачала де знде пѣрчесесе.

Зрѣторїзл реѣе дѣпъ Ромѣл. Назма Помпїліе, оборї калкѣлаціа ачеаста; ел адаосъ 50 зїле, ші маі лѣъ дела фїе-каре лѣпъ дпн челе шесе че ера де 30 кѣте о зі, ка сѣ рѣтѣіе стїнгере кѣте де 29, фїїнд кѣ дѣпъ опїніа са чеа петагорїкѣ пѣтерѣл пѣреке ера неогѣр, ші адѣпѣндѣле кѣ челе де маі сѣс фѣкѣ 56, дпн каре дпформѣ доѣл лѣні кѣте де 28 зїле, консакрѣндѣле зїпѣлѣі де ап Іанѣс ші зїнілор інферналї, пентрѣ каре ле пѣмі пе зпа Іанѣарїе ші пе алта Феврѣарїе. Аша фел формѣ апѣл соларїѣ де 12 лѣні компѣс дпн 350 зїле, ші дппорѣндѣі ка пѣпъ ла сѣіреа соарелѣі дпн пѣпѣл де знде аѣ пѣрчес, маї тревѣнд, сѣсе адаосъ аѣ зїле аѣ оаре. Треаѣа ачеаста а сѣплетѣпѣтреі апѣлѣі о лѣсѣ преодїлор попѣфічі, карїі пѣ предегаръ а фаче ші де аїче авѣс, скѣртѣнд сеаѣ лѣпцінд апѣл

*) Лъпъ се зїче планета че лѣмінеазъ пе черїѣ, еаръ зїлеле днтрѣ кареле се петрече лѣміна се зпа пѣ дпн вѣкі мїезе сеаѣ мензѣ.

дъпре интерес, джкът спре а се лънци пен-
тръ чеї че ера дн дерегъторіі (Фіинд къ ла
Romanі, ка шї ла пої пъпъ ла дитродъче-
реа регъламентамъ, се да пзмаї пе зп ан
дерегъторііле), сеаѣ а се скърта апъл къ о
зи пентръ ачеї че ера съ интре, сеаѣ авеа
съ іасе, адесеорї се кзмпъра къ предърї
марї.
(Ва зрма.)

Л Ъ Н Т Р А Ш Ъ Л.

Вин аиче, вин въдикъ
Де тъ трече маї кърънд,
Трацеці лънтреа зшърикъ,
Къ дин мзнте шверънд
Вжнтъла віне шї мїї фрикъ.

Вин к' апої, ла пълъріе
Воїз съ'дї пзи зп сток де флорї.
Ба нъ, драга mea Marie,
Даръла іста ла фїорї,
Дї пре мікъ възъріе!

Вин къ анаї дупегрїтъ
Шї ла гжт дїї воїз лега:
О пафратъ азрїтъ.
Ба, нъ воїз а о пзрта,
Кънд де фрикъї дързїтъ.

Вин къ плоаїаї фъріоасъ
Шї'дї воїз да інелъла меѣ.
Ба, нъ, нъ фатъ фрътоасъ,
Шї къ нъ-с тіреле тѣѣ,
Шї логоднаї крединчоасъ.

Вин шї пацї о крвчїлїцъ,
Чеї сѣинцїтъ кїар ла скїт;
Ла пент поарто тмї въдїцъ,
Фїї крещїн, фїї ом чїнстїт
Шї тъ іа акъ 'н лънтрїцъ.

Маї тмълт джсъ нъ се vede
Пе мал фата цървїнд.

Ел вжслеазъ шї еа шъде
Лънгъ джнсъл сързїнд,
Пъл' о трече 'н лънка верде.

D. Г.

КРИМА ШИ ВИРТЪТЕА.

Длчепътъла крїмеї аре кале ларгъ прїн къмпїї,
А еї зпсе пайнтаре
Е пеказ шї сьпъраре,
Шї сѣършїтѣї поанте неагръ къ фїорї шї къ зрїї.
А виртъдїї кале сѣжнтъ аре канът рънезїн
Шї дъ спайте ла vedepe
Д' остънееле шї къдеpe,
Зпсе дъче маї департе ла ал сеѣ аѣтор дївїн.
N. Велїа-Тїнкъ.

Din Curgierul de ambe sexele a
Длвї пъхарїк Іоан Еліад періодъла Vlea
тїпърїт къ літере romane се афлъ депъсе
ачї ла Редакция Фоїеї шї а Газетеї есем-
пларе 45 дн къте 24 кóле, ла каре се ва
маї адаоце пе врео 4 кóле зп вокабълар
де квинтеле нóъ длчепът пе вóла а 24-а.
Предъла зпвї есемплар есте 3 ф. 30 крї арц.
— Матерїіле пзвїкате дн ачел період сълт
маї тóте де зп mare интерес.

Din Фóіеа пентръ мїнте, інїмъ
шї літератъръ се кзтъ дóъ есемпларе
днтреці пе тодї 9 анії дела 1838—1846
къ предъла препътераціеї каре л'аѣ авѣт.
Воїторїї а вїнде вреън есемпларїз съ вїне-
воїаскъ а се адреса кътръ Редакция, ла ка-
реа нїчї зп есемпларїз нъ маї е de прїсос.

**Kurzer Ueberblick der Ge-
schichte der Romänen** аре пре-
дъла 40 крї арц.